

Nyblivna pensionärers kompensationsgrader

Redovisning av regleringsbrevsuppdrag om
livsinkomster

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Förord.....	i
Sammanfattning	ii
1. Inledning	1
2. Resultat	2
2.1. Antal personer i livsinkomstprofilerna	2
2.2. Livsinkomstprofiler	4
2.3. Kompensationsgrader	6
2.3.1. Teoretisk kompensationsgrad	7
2.3.2. Faktiska kompensationsgrader	9
2.3.3. Skillnader i teoretisk och faktisk kompensationsgrad	11
3. Avslutande kommentar	12
Bilaga 1. Urval, gruppindelningar och metod	15
Livsinkomstprofiler.....	15
Kompensationsgrader	16
Bilaga 2. Data för uppdragets beräkningar	18
Bilaga 3. Antal individer i respektive gruppindelning	20
Bilaga 4 Livinkomstprofiler samt pensionsgrundande belopp	22

Förord

Pensionsmyndighetens uppdrag är att administrera och betala ut den allmänna pensionen. Vi ska ge såväl generell som individuell information om hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen. Vidare ska myndigheten stärka pensionärer och pensionssparare som konsumenter inom pensionsrelaterade områden. Vi ska också följa, analysera och förmedla ålderspensionssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhälle.

Rapporten utgör Pensionsmyndighetens svar på 2023 års regleringsbrevsuppdrag att ta fram livsinkomstprofiler för olika inkomstgrupper.

Rapporten redovisar beräknade livsinkomstprofiler för de individer som fyllde 65 år under 2021 och beräknade kompensationsgrader, det vill säga pension i förhållande till slutlön, för de individer som fyllde 65 år under perioden 2014 till 2021, det vill säga födda 1949–1956.

Rapporten har skrivits av Kristin Kirs (projektledare). Jesper Lorenz och Stefan Oscarson har bistått i projekt med kvalitetssäkring.

Stockholm, 21 april 2023

Ole Settergren

Analyschef, Pensionsmyndigheten

Sammanfattning

Rapporten utgör Pensionsmyndighetens svar på 2023 års regleringsbrevsuppdrag att ta fram livsinkomstprofiler för olika inkomstgrupper.

Kompensationsgraden, det vill säga den första pensionsutbetalningen i förhållande till inkomsten strax före pensioneringen, var en central aspekt vid utformningen av pensionssystemet och diskuteras också återkommande i den allmänna debatten om pensionernas tillräcklighet. Den individuella inkomstutvecklingen har stor påverkan på kompensationsgraderna. Pensionsmyndighetens så kallade standardtypfall har en linjär inkomstutveckling, vilket ger en förhållandevis hög slutlön och därmed låg kompensationsgrad. För att få en mer realistisk bild av kompensationsgraderna har Pensionsmyndigheten fått i uppdrag att ta fram faktiska livsinkomstprofiler för olika inkomstgrupper för att studera utvecklingen av kompensationsgrader över tid.

Rapporten redovisar beräknade livsinkomstprofiler för de individer som fyllde 65 år under 2021 (födda 1956) och som tog ut hel inkomst- och premiepension det året. Kompensationsgrader redovisas för individer som fyllde 65 år, och tog ut hel inkomst- och premiepension det året, under perioden 2014 till 2021, det vill säga födda 1949–1956.

Teoretiska kompensationsgrader har beräknats med Pensionsmyndighetens typfallsmodell genom att skatta pension utifrån de framtagna livsinkomstprofilerna. Faktiska kompensationsgrader har beräknats utifrån faktiska uppgifter om utbetald pension.

Metoden för beräkning av kompensationsgrader har reviderats och utvecklats till detta års återrapportering. Tidigare år har pensionsgrundande belopp inkluderats i beräkningen av slutlönen, det anser vi har varit fel och vi har därför ändrat definitionen. Vi använder detta år bruttolön samt motsvarande inkomster av näringsverksamhet som slutlön och exkluderar därmed eventuella pensionsgrundande belopp. Detta får framför allt påverkan för kompensationsgraderna för grupperna med låg inkomst – de får en lägre slutlön och därmed en högre kompensationsgrad med den nya metoden. Effekten är mycket stor för gruppen med låg inkomst. Den totala kompensationsgraden ökar med närmare 30 procentenheter och den allmänna pensionens kompensationsgrad ökar med drygt 20 procentenheter jämfört med föregående år, sett till teoretisk kompensationsgrad beräknad med typfallsmodellen.

I likhet med tidigare års återrapportering av uppdraget visar livsinkomstprofilerna att kvinnor i allmänhet har en lägre årsinkomst än män inom de två redovisade inkomstgrupperna medelinkomst och hög inkomst. Mäns kompensationsgrader är högre än kvinnornas i dessa inkomstgrupper. Skillnaderna i inkomst mellan könen ökar alltså efter pensionering, framför allt i gruppen med hög inkomst. En orsak till detta är tjänstepensionen som har högre avsättningar till löntagare med inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp än för dem med löner under denna brytpunkt.

I gruppen med låga inkomster och som tog ut sin pension vid 65 under 2021 har kvinnorna en högre inkomst än männen i början av arbetslivet. Under senare delar är skillnaderna i inkomst mellan könen förhållandevis små. I denna inkomstgrupp får kvinnorna en högre kompensationsgrad än männen, vilket förklaras av en högre tjänstepension. Huruvida detta beror på att gruppens kvinnor valt kortare utbetalningstid än män eller om kvinnornas tjänstepension är högre vid samma utbetalningstid går inte att svara på utifrån tillgängliga data. En tidigare studie av ISF har dock visat att andelen med tjänstepensionsavsättning är relativt låg bland män med låg inkomst jämfört med andra grupper.

Rapporten visar vidare att många pensionärer får både en högre faktisk och teoretisk kompensationsgrad än vad Pensionsmyndighetens så kallade standardtypfall visar. Kompensationsgraden för den allmänna pensionen beräknas till ungefär 50 procent med standardtypfallet född 1956. De faktiska utbetalningar som gjorts 2021 visar att grupperna med medelinkomst i verkligheten snarare får omkring 54 (kvinnor) och 56 (män) procent av lönen åren före uttag av allmän pension. Skillnaderna mellan faktiska kompensationsgrader och standardtypfallet kan bland annat förklaras av att många minskar sin inkomst, frivilligt eller ofrivilligt, redan några år innan de går i pension. För standardtypfallet ökar lönen varje år i takt med den genomsnittliga löneutvecklingen i samhället, vilket leder till en högre slutlön och därmed till en lägre kompensationsgrad än vad som i allmänhet förekommer i verkligheten.

Den faktiska kompensationsgraden, inklusive tjänstepensionen, uppgick till mellan 72 till 110 procent 2021. Det kan jämföras med den skattade kompensationsgraden med typfallmodellen som var mellan 65 till 115 procent för grupperna som gick i pension 2021.

Grupperna med medel och hög inkomst har högre faktisk kompensationsgrad än skattad kompensationsgrad i typfallsmodellen. En förklaring till det är att många väljer ett tidsbestämt uttag av sin tjänstepension istället för ett livsvarigt uttag som antas i typfallsberäkningarna. Ett tidsbestämt uttag leder till högre total pension under uttagstiden, men pensionen sjunker senare under pensioneringen när utbetalningen av tjänstepensionen upphör. Den tillfälligt högre totala pensionen gör att minskningen i individens inkomst vid övergången från förvärvsarbete till pension blir mindre än om tjänstepensionen tagits ut livsvarigt. Under 2020 genomförde Pensionsmyndigheten en enkätundersökning bland 70–75-åringar som visade att 41 procent av de svarande hade valt en utbetalningstid på 10 år eller kortare för huvuddelen av sin tjänstepension.

Tabell 0 Faktisk och teoretisk kompensationsgrad för födda 1956 som tog ut hel allmän pension 2021

	Faktisk kompensationsgrad (a)	Teoretisk kompensationsgrad (b)**	Differens (a-b)
Låg inkomst kvinna	110%	115%	-5%
Låg inkomst man	104%	115%	-11%
Medelinkomst kvinna	78%	72%	+7%*
Medelinkomst man	84%	76%	+8%*
Hög inkomst kvinna	72%	65%	+7%
Hög inkomst man	79%	68%	+11%
Standardtypfallet	-	61%	-

* Kompensationsgraderna är i tabellen angivna i avrundade värden. Differensen som anges i den tredje kolumnen beräknas utifrån oavrundade kompensationsgrader. ** De teoretiska kompensationsgraderna utgår från de olika gruppernas genomsnittliga årsinkomster (medianinkomsten). Pensionsutfallet från modellen jämförs sedan med det faktiska utfallet (medianvärdet) för gruppen.

Grupperna med låg inkomst har högre teoretisk kompensationsgrad än faktisk kompensationsgrad. Skillnaden är större för männen än för kvinnorna och beror på att männen har en lägre utbetald faktisk tjänstepension än vad typfallsmodellen beräknar i den teoretiska kompensationsgraden. I beräkningen av den teoretiska tjänstepensionen antas typfallen med låg inkomst intjäna tjänstepension varje år enligt avtalspension SAF-LO. Som nämns ovan kan det vara så att en betydande andel av männen i denna grupp har arbetat en del av sitt arbetsliv utan att omfattas av tjänstepensionsavtal.

1. Inledning

Kompensationsgraden, den första pensionsutbetalningen i förhållande till inkomsten strax före pensioneringen, var en central aspekt vid utformningen av pensionssystemet och diskuteras också återkommande i den allmänna debatten om pensionernas tillräcklighet.

Pensionsmyndigheten fick i regleringsbrevet för 2023 i uppdrag att redovisa livsinkomstprofiler och kompensationsgrader för olika grupper som representerar kvinnor och män födda 1956.¹ Pensionsmyndigheten har från och med 2018 års regleringsbrev fått motsvarande uppdrag att redovisa livsinkomster för olika grupper av kvinnor och män som representerar den senast möjliga årskullen 65-åringar.² Det ursprungliga uppdraget gav regeringen 2016 där Pensionsmyndigheten fick i uppdrag att utveckla metoden för livsinkomstprofiler.³

Bakgrunden till det ursprungliga uppdraget handlar om den individuella inkomstutvecklingens påverkan på kompensationsgraderna. Pensionsmyndighetens så kallade standardtypfall har en linjär inkomstutveckling, vilket ger en förhållandevis hög slutlön och därmed låg kompensationsgrad. Individens faktiska inkomster utvecklas som regel dock inte linjärt. Det är istället vanligt med en starkare inkomstutveckling i början av arbetslivet och svagare inkomstutveckling i slutet av arbetslivet.⁴ I uppdraget hänvisar regeringen till individer med svag anknytning till arbetskraften som ofta till och med fått en inkomstförsämring i slutet av förvärvslivet. Syftet med uppdraget 2016 var således att, genom att utgå från faktiska livsinkomstprofiler för olika grupper av pensionärer, kunna ge en mer realistisk bild av hur kvinnors och mäns kompensationsgrader har utvecklats än vad standardtypfallet visar.

Bakgrunden till uppdraget var också att bättre kunna förklara skillnaden i kompensationsgraderna mellan den rapport som Min Pension presenterade 2015⁵ och det standardexempel som tas fram med Pensionsmyndighetens typfallsmodell. Min Pensions rapport utgick från uppgifter från de personer som loggat in på minpension.se och som ännu inte gått i pension, medan

¹ "[L]everans av livsinkomstprofiler för senast tillgängliga år i enlighet med det som Pensionsmyndigheten utvecklat i 2016 års regeringsuppdrag om att utveckla och redovisa livsinkomstprofiler för olika grupper[...]", se Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Pensionsmyndigheten, dnr. S2022/04811, S2022/04813.

² Vår referens är dnr. VER 2017-252 och regeringens referens är dnr. S2017/02807/SF för 2018 års uppdrag. Dnr. VER 2019-161 respektive dnr. S2018/00690/SF för 2019 års uppdrag. Dnr. VER 2020-208 respektive dnr. S2019/05293/RS för 2020 års uppdrag. Dnr. VER 2021-204 respektive dnr. S2021/07188, S2021/07588 (delvis) för 2021 års uppdrag. Dnr. 2022-157 respektive dnr. S2023/00382 för 2022 års uppdrag.

³ Vår referens är dnr. VER 2016:389 och regeringens referens är dnr. S2016/07722/SF.

⁴ Som vi ser i denna rapport ökar inkomsterna i allmänhet mer än snittet i unga år för att sedan växa långsammare vid en ålder som närmar sig pensionsåldern, se figur 2 och 3.

⁵ Min Pension (2015). *Hur stor blir pensionen? En rapport om kompensationsgrader hos användare av MinPension.se*

denna återkommande rapport bygger på samtliga individer som tog ut sin pension från 65 års ålder under ett visst år.

Metoden för beräkning av kompensationsgrader har vidare utvecklats till detta års åiterrapportering. Tidigare år har pensionsgrundande belopp inkluderats i beräkningen av slutlönen, det anser vi har varit fel och vi har därför ändrat beräkningen. Syftet med beräkningen av kompensationsgrader är att visa förändring i förvärvsinkomst vid övergången från att vara i arbetskraften till att bli pensionär. Vi bör använda bruttolön samt motsvarande inkomst av näringsverksamhet som slutlön och exkluderar därmed eventuella pensionsgrundande belopp.⁶ Detta får framför allt konsekvenser för kompensationsgraderna för grupperna med låg inkomst, de får en lägre slutlön och därmed en högre kompensationsgrad. Slutlönen har i denna rapport vidare beräknats på genomsnittet av inkomsten under 60–64 års ålder. Tidigare år gjordes en förenklad beräkning där vi tog genomsnittet av inkomsten vid 60 och 64 års ålder. Att använda genomsnittet för samtliga fem år ger enligt Pensionsmyndigheten en mer rättvisande beräkning. Den förändringen har påverkar dock endast marginellt resultatet jämfört med tidigare metod.

I uppdraget ingår även att redovisa en tidserie över utvecklingen av kompensationsgraderna, det vill säga pension i förhållande till slutlön för grupperna 65-åriga kvinnor och män. Grupperna har i uppdraget avgränsats till att endast omfatta de individer som varit folkbokförda i Sverige både vid 64 års ålder och vid 66 års ålder och tog ut pension vid 65 års ålder.

En indelning är även gjord som syftar till att skapa två mer homogena grupper av pensionärer. I den ena gruppen återfinns pensionärer som hade ett intjänande till pensionen i form av pensionsgrundande inkomst och/eller pensionsgrundande belopp för barnår under året de fyllde 30 år. Det är denna grupp som vi analyserar i den här rapporten. I den andra gruppen finns övriga pensionärer, som utgörs av personer som invandrat till Sverige senare i livet eller vars inkomster vid 30 års ålder av annan orsak är okända eller inte deklarerats i Sverige. Livsinkomstprofiler och kompensationsgrader för denna grupp redovisas endast i rapportens bilagor (Excel-filerna).

2. Resultat

2.1. Antal personer i livsinkomstprofilerna

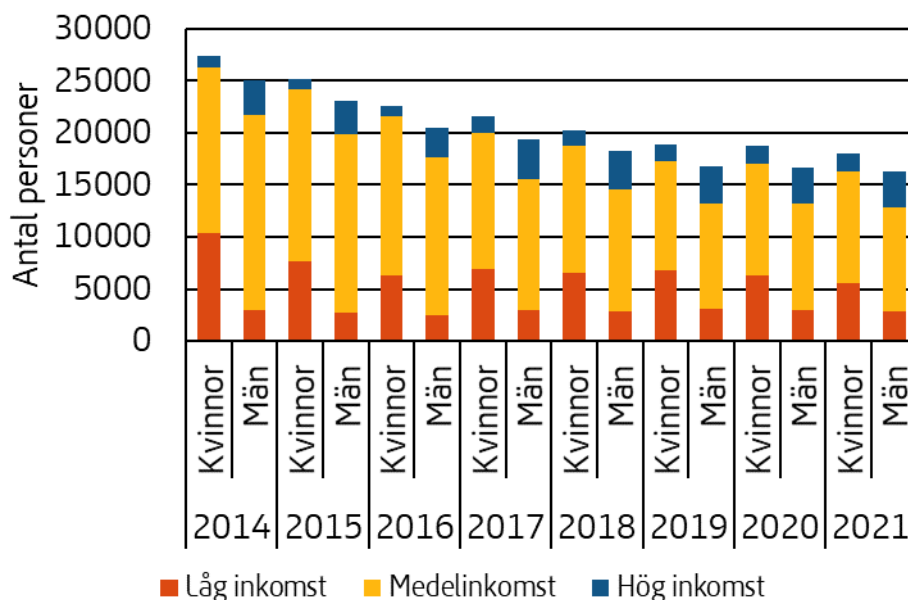
Under inkomståret 2021 tog 41 568 personer, som även var folkbokförda i Sverige under åren 2020 och 2022, ut hel inkomstpension eller garantipension från 65 års ålder. Av dessa hade 34 309 personer ett intjänande till pensionen vid 30 års ålder, varav 17 965 kvinnor (52 procent)

⁶ Bruttolön beräknas som PGI/0,93 samt motsvarande inkomster över intjänandetaket, se bilaga 1.

och 16 344 män (48 procent), fortsättningsvis är det denna grupp som studeras.

Figur 1 nedan visar att antalet individer som tar ut hel pension vid 65 års ålder blir allt färre över tid. Detta är i linje med vad Pensionsmyndigheten redovisar i rapporten Pensionsåldrar och arbetslivets längd.⁷

Figur 1 Antalet nyblivna 65-åringar med helt uttag av allmän pension

Eftersom denna rapport studerar olika årskullar för respektive år har vi för varje nytt år en förändring av urvalet av pensionärer som studeras. Gruppen som tar ut pension vid 65 år har ändrat karaktär över tid i bemärkelsen att allt större andel i gruppen utgörs av personer som har socialförsäkringsersättning före pensionsuttaget. Sammansättningen av de olika inkomstgrupperna har också förändrats. Hur detta eventuellt påverkar resultaten är inget som studeras närmare i rapporten. Det kan noteras att för den studerade årskullen var tidigaste ålder att ta ut allmän inkomstgrundad pension 62 år, denna åldersgräns höjdes 2020 från 61 år. Det är möjligt att denna höjning av pensionsåldern har haft viss påverkan på antalet personer i den studerade gruppen men det är inget som framgår vid övergripande analys av statistiken. I övrigt var årskullen inte berörd av höjningar av pensionsåldern då dessa regeländringar kom senare och avser yngre årskullar.⁸

⁷ Svar på regleringsbrevsuppdrag 2023. Där visas att spridningen för när personer går i pension har ökat över tid. För årskullen född 1938 gick 77 procent i pension vid 65 års ålder och för varje yngre årskull har denna andel minskat, motsvarande siffra för personer födda 1957 var 38 procent.

⁸ Från och med år 2023 gäller nya pensionsåldrar som styr när allmän pension kan tas ut första gången och när garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg kan börja betalas ut. Tidigaste uttagsålder för allmän pension är 63 år från och med 2023. Det berör personer födda 1961 och 1962. När det gäller garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg är tidigaste ålder för att få dessa förmåner 66 år. Det var tidigare 65 år, såsom för årskullen studerad i denna rapport.

Gruppen med låg inkomst består av samtliga pensionärer med garantipension oavsett tidigare inkomster. Resterande pensionärer delas in i två inkomstgrupper: gruppen med hög inkomst består av pensionärer med inkomst över intjänandetaket vid 60 års ålder och övriga pensionärer räknas till gruppen med medelinkomst. I bilaga 1 ges en utförlig beskrivning av gruppindelningen. Det är fler kvinnor som får garantipension än män, och andelen kvinnor med garantipension är också större än andelen män med garantipension. Skillnaden har dock minskat sedan 2014. Vidare är det genomgående fler män än kvinnor i gruppen med hög inkomst, men även denna skillnad har minskat över tid. I gruppen med medelinkomst har fördelningen varit förhållandevis jämn mellan kvinnor och män under hela perioden, sedan 2016 har gruppen något fler kvinnor än män.

2.2. Livsinkomstprofiler

I detta avsnitt presenteras de livsinkomstprofiler som tagits fram för de 65-åringar som gick i pension under 2021 (födda 1956). Livsinkomster uttryckta i 2023 års lönenivå respektive prisenivå presenteras nedan i figur 2 och 3. Livsinkomstprofiler framtagna för övriga årskullar av 65-åringar återfinns i bilaga 5 *Livsinkomstprofiler* (Excelark).

Livsinkomsterna baseras på medianvärdet av den pensionsgrundande inkomsten respektive år inom respektive grupp. Fram till och med 2002 redovisas endast inkomster upp till intjänandetaket i den allmänna pensionen på 7,5 inkomstbasbelopp, från 2003 och framåt används hela bruttolönen, vilket fångar upp de inkomster som överstiger taket. Det är utifrån dessa inkomster som vi detta år beräknar slutlönen till kompensationsgraderna.

I bilaga 4 redovisas motsvarande figurer där även pensionsgrundande belopp är inkluderade. Det är utifrån dessa livsinkomstprofiler som vi med typfallsmodellen beräknar pensionen i de teoretiska kompensationsgraderna i avsnitt 3.3.1.

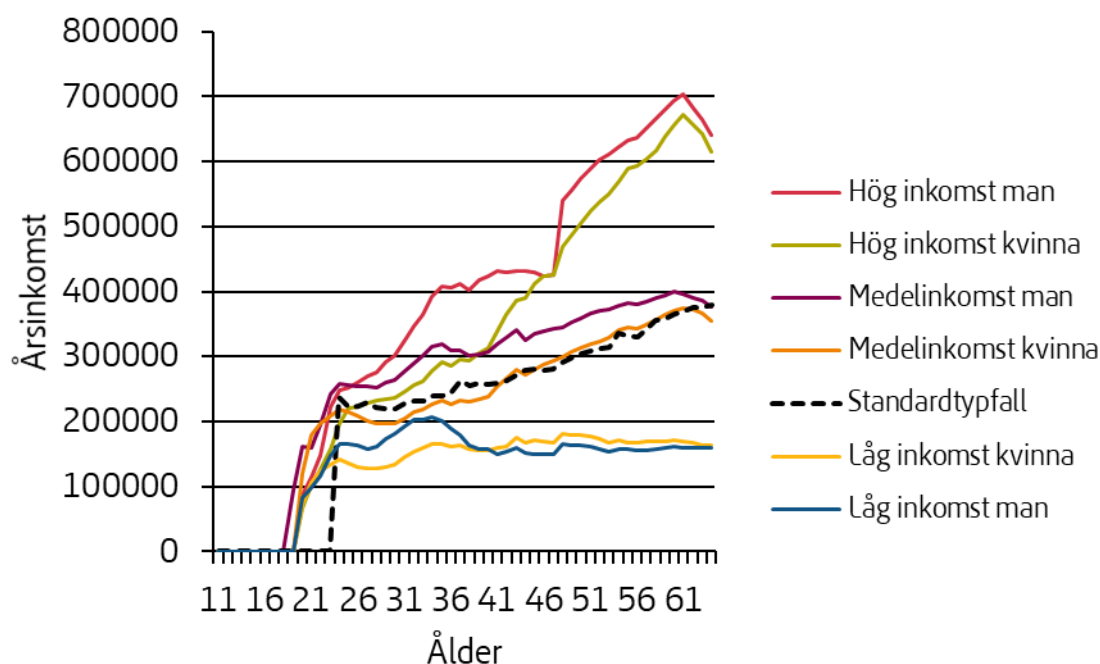
Första året med intjänande för dem som gick i pension 2021 var vid 19 års ålder för samtliga grupper utom för männen i gruppen med medelinkomst som hade ett första intjänande vid 18 års ålder. Notera att det finns individer med intjänande före 18 års ålder i samtliga inkomstgrupper, men eftersom dessa är förhållandevis få slår det inte igenom i medianinkomsten.

Figur 2 och figur 3 visar livsinkomstprofilerna i fasta priser respektive i fasta löner. Kvinnor har genomgående lägre medianinkomster än män förutom i gruppen med låga inkomster där förhållandet är det motsatta åtminstone under första halvan av arbetslivet. Skillnaden mellan könen minskar för samtliga inkomstgrupper under senare delen av arbetslivet. Vidare kan det konstateras att ökningen av medianinkomsterna under arbetslivet är relativt flack för grupperna med låg inkomst, lite högre ökning för dem med medelinkomst medan inkomsterna ökar ganska brant för dem med hög inkomst fram till 60 års ålder. Som nämns ovan finns inkomstuppgifter över intjänandetaket endast tillgängligt från och med 2003 vilket innebär att uppgifter om inkomster som överstiger 7,5

inkomstbasbelopp saknas före 48 års ålder. Detta påverkar utseendet på grafen för dem med höga inkomster vilket förklarar hoppet som ses vid 48 års ålder. I verkligheten skulle man kunna anta att löneutvecklingen är någorlunda linjär mellan 37 och 48 års ålder även för dem med höga inkomster, men det är inget som beaktats i denna rapport.

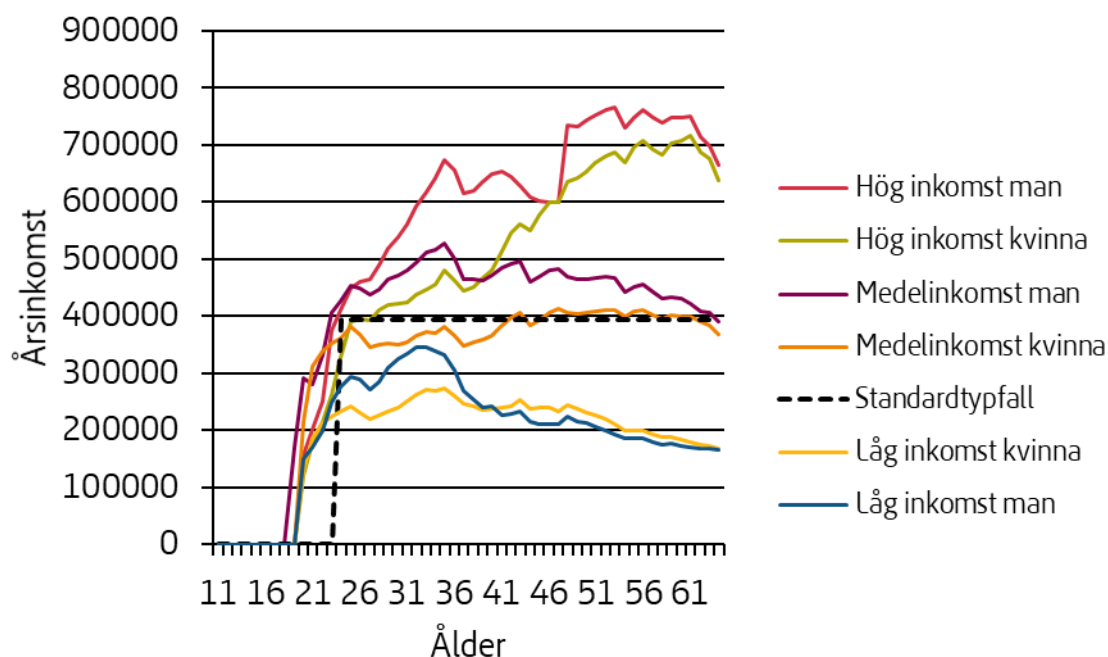
Det kan även konstateras att samtliga grupper har en minskad medianinkomst åren före pensionering, men att minskningen av inkomsten är absolut störst i gruppen med hög inkomst och minst i gruppen med låg inkomst. Vidare kan det konstateras att kvinnornas inkomst minskade något mer⁹ än männens inom respektive inkomstgrupp förutom för den högsta inkomstgruppen där männen gick ner mer i inkomst än kvinnorna. Om minskningen i inkomst är frivillig (självvalt deltidsarbete) eller ofrivillig (ofrivillig deltid, sjukdom, arbetslöshet) framgår inte av vår data. Det bör också poängteras att även mindre löneökningar i absoluta tal innebär en real löneminskning i figurerna ovan eftersom lönerna uttrycks i fasta löner respektive fasta priser.

Figur 2 Faktisk livsinkomstutveckling för 65-åringar (födda 1956) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2023 års prisnivå) *

⁹ Räknat i 2023 års lönenivå: gruppen med låg inkomst gick kvinnorna ner 7,8 % och männen ner 5,4 % i inkomst mellan 60 till 64 års ålder. Motsvarande minskning inom gruppen med medelinkomst var 13,6 % för kvinnorna och 11,0 % för männen. Bland gruppen med hög inkomst var minskningen 16,7 % för kvinnorna och 17,9 % för männen.

Figur 3 Faktisk livsinkomstutveckling för 65-åringar (födda 1956) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2023 års löner) *

*Observera att inkomstprofilerna för gruppen med hög inkomst påverkas kraftigt av att inkomst över taket saknas före 47 års ålder för årskullen född 1956.

Användning av medianinkomster för respektive ålder riskerar att snedvrider livsinkomstprofilerna. Rangordningen mellan individerna är inte given utan förändras från år till år, vilket innebär att en individ som ett år har varit medianpersonen inte behöver vara det nästa år. Beroende på hur inkomstfördelningen ser ut i gruppen, och hur inkomsterna varierar över arbetslivet, finns det därför en risk att de årsvisa medianinkomsterna underskattar eller överskattar de faktiska livsinkomsterna i gruppen och därmed de teoretiska kompensationsgraderna. Som beskrivs i avsnitt 2.3.3 har de teoretiska kompensationsgraderna varit högre än de faktiska under senare år sett till den allmänna pensionen. Detta tyder på att medianinkomsten överskattar de faktiska livsinkomsterna. Eftersom det saknas inkomster över intjänandetaket före 2003 kommer vidare fler år med högre taxerad inkomst att inkluderas i beräkningen över tid. Detta skulle kunna öka en eventuell snedvridning av pensionsskattningarna.

2.3. Kompensationsgrader

Som beskrivs i kapitel 1 har vi i årets återrapportering utvecklat metoden för beräkning av kompensationsgrader. Exkluderandet av pensionsgrundande belopp vid beräkning av slutlönen har sänkt slutlönen, framför allt för grupperna med låg inkomst. Slutlönen minskar med omkring 24 procent för gruppen med låg inkomst. För gruppen med medelinkomst minskar slutlönen med 2 procent. För gruppen med hög inkomst minskar slutlönen med 0,002 procent för kvinnorna, för männen förändras inte slutlönen av

den nya metoden. En sänkt slutlön, allt annat lika, höjer kompensationsgraderna. Denna effekt får framför allt påverka för gruppen med låga inkomster som får en kraftigt förhöjd kompensationsgrad. Förändringen i beräkningsmetod försvårar jämförelser mellan år för denna inkomstgrupp. Vi har ändå valt att förändra metoden eftersom vi anser att det blir mer korrekt att jämföra pension med arbetsinkomst utan pensionsgrundande belopp. Förändring i beräkningsmetod illustreras i diagrammen med punktdad linje för 2021.

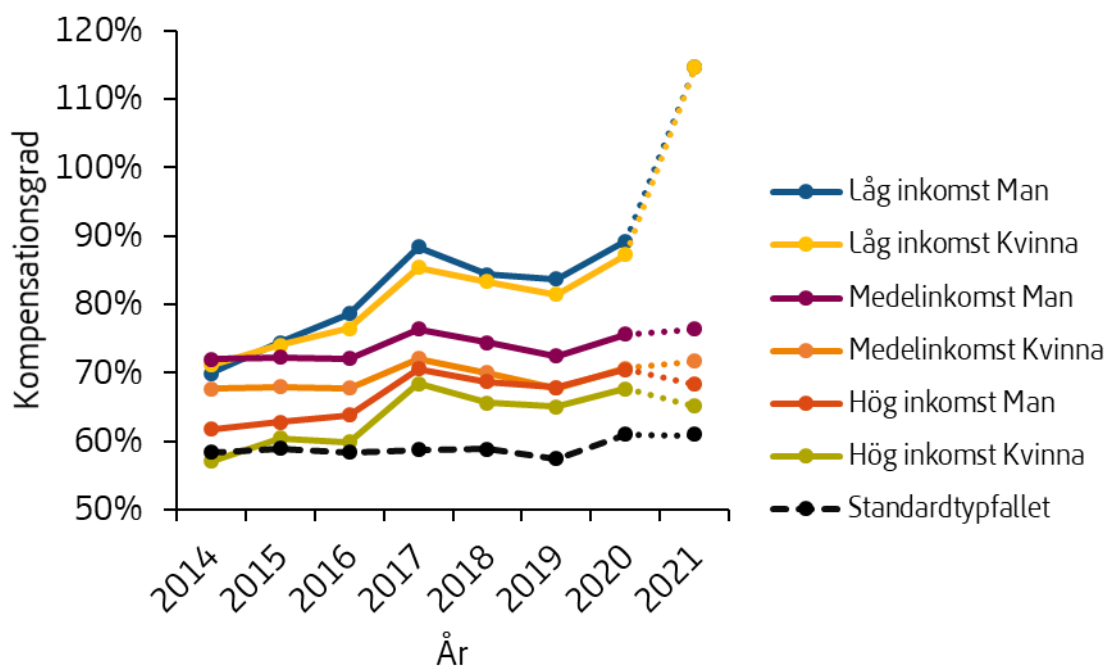
2.3.1. Teoretisk kompensationsgrad

Utifrån Pensionsmyndighetens typfallsmodell och livsinkomstprofilerna har kompensationsgrader beräknats. Eftersom de är modellberäknade utifrån genomsnittsvärden benämner vi dem teoretisk kompensationsgrad. De med typfallsmodellen beräknade *teoretiska* kompensationsgraderna har varierat över tid, men jämför man åren 2014 och 2020 är den långsiktiga trenden positiv för samtliga grupper, se figur 4. 2021 minskade dock kompensationsgraden för gruppen med hög inkomst jämfört med föregående år.

Högst kompensationsgrad beräknas grupperna med låg inkomst ha, motsvarande 115 procent av inkomsten före pensionering för både kvinnor och män. Efter standardtypfallet är gruppen med lägst kompensationsgrad kvinnor med hög inkomst, motsvarande 65 procent av inkomsten före pensionering.

Män har högre kompensationsgrad än kvinnor i de två övre inkomstgrupperna. Männerna både går från högre inkomster före pensionering än kvinnorna och får högre pension i kronor efter inträdet. Förklaringen till männens högre kompensationsgrad är således att männen i dessa två inkomstgrupper har högre inkomster totalt under arbetslivet, vilket ger en högre pension.

Figur 4 Utveckling av teoretisk kompensationsgrad för allmän pension och tjänstepension, 2014–2021

Beräkningarna av kompensationsgraden inkluderar förutom tjänstepension hela den allmänna pensionen, det vill säga inkomstpension, premiepension, garantipension och inkomstpensionstillägg. Däremot inkluderas inte bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd. För de pensionärer som har bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd skulle därför kompensationsgraden kunna vara betydligt högre om dessa förmåner ingick i beräkningarna. För att beskriva inkomstförändringen i samband med pensioneringen för denna grupp skulle dock eventuella bidrag före pensionsinträdet, så som försörjningsstöd och eller bostadstillägg eller bostadsbidrag, behöva beaktas i inkomsten som pensionen inklusive bostadstillägg eller försörjningsstöd jämförs med.

Kompensationsgraderna avser också inkomsterna före skatt och inte förhållandet i disponibel inkomst. Om skatterna vid 65 års ålder beaktas skulle kompensationsgraden öka något för dem med låg inkomst och minska något för dem med hög inkomst. Påverkan på kompensationsgraden för dem med medelinkomst bedöms vara liten. Om vi istället beaktar inkomstskatten vid 66 års ålder borde kompensationsgraden vara oförändrad för medelinkomsttagaren och höginkomsttagaren eftersom skatten är ungefär densamma för dessa grupper i och med det förhöjda grundavdraget. De med låga inkomster kommer fortsatt att ha högre kompensationsgrader efter skatt vid 66 års ålder.

Som nämns ovan använder vi medianinkomster vid beräkning av teoretiska kompensationsgrader. Jämförelse mellan faktiska och teoretiska kompensationsgrader för den allmänna pensionen tyder på att de teoretiska kompensationsgraderna har varit överskattade under senare år, se avsnitt 3.3.3.

2.3.2. Faktiska kompensationsgrader

Utvecklingen av de *faktiska* kompensationsgraderna under åren 2014 samt 2017 och senare skiljer sig en del från de teoretiska kompensationsgraderna som presenterades ovan. Den faktiska kompensationsgraden för tjänstepensionen har beräknats för åren 2014, baserat på tjänstepensionsdata från det 66:e levnadsåret och för 2017–2021 baserat på tjänstepensionsdata från det 65:e levnadsåret. Den faktiska kompensationsgraden för den allmänna pensionen har beräknats för samtliga år i perioden, 2014 till 2021.

Den höga inflationen under det senaste året får effekt på de faktiska kompensationsgraderna för den allmänna pensionen. Detta eftersom slutlönen prisindexeras till 2022 års nivå (KPI årsmedelvärde). För den allmänna pensionen utgår vi dock från utbetalade belopp i januari 2022, nivåer som därmed inte påverkats av den höga inflationen.¹⁰ En högre slutlön ger, allt annat lika, en lägre kompensationsgrad. För tjänstepensionen får vi inte motsvarande indexeringseffekt eftersom vi använder pensionsbeloppen 2021 och indexerar dessa till 2022 års priser (se bilaga 1 för mer om beräkningen av de faktiska kompensationsgraderna).

2.3.2.1. Allmän pension och tjänstepension

Den faktiska kompensationsgraden visar för samtliga grupper en variation under den studerade perioden, men det är endast för höginkomsttagare som nivån 2021 är lägre än nivån 2014, se figur 5.

Högst faktisk kompensationsgrad bland de 65 åringar som gick i pension under 2021 har kvinnor med låg inkomst, 110 procent. Män i samma inkomstgrupp har en kompensationsgrad på 104 procent. Som nämns ovan beror den kraftiga höjningen av kompensationsgraden för gruppen med låg inkomst från föregående år på en korrigerad definition av slutlönen.

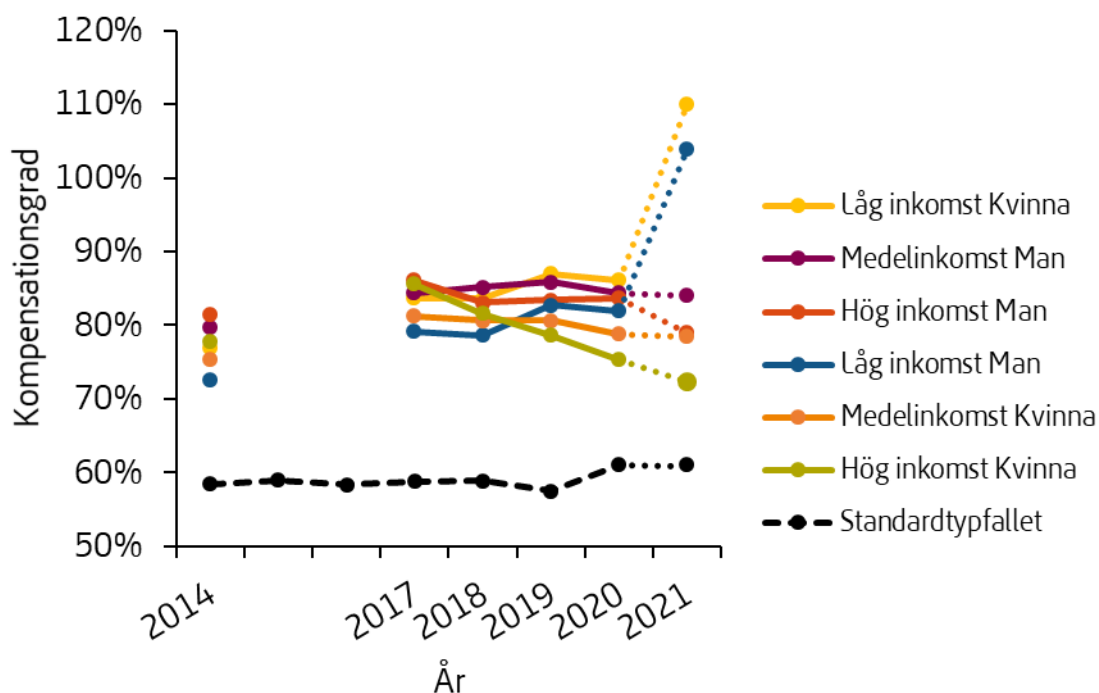
För kvinnor och män med hög inkomst sjunker kompensationsgraden detta år. Den sjunkande kompensationsgraden man ser över tid för kvinnor med hög inkomst har tidigare år förklarats av minskad kompensationsgrad för tjänstepensionen.¹¹ 2021 sjunker dock kompensationsgraden även för den allmänna pensionen, se avsnitt 2.3.2.2. nedan.

Även för män med medelinkomst sjunker kompensationsgraden 2021. Kvinnor med medelinkomst har dock en oförändrad kompensationsgrad jämfört med föregående år.

¹⁰ Pensionerna som används vid beräkningen av kompensationsgraderna omräknades årsskiftet 2021/2022. Inkomstpensionen följer inte inflationen utan följsamhetsindexeras. Garantipensionen prisindexeras visserligen, men höjdes till följd av den höga inflationen först vid omräkningen årsskiftet 2022/2023 (i augusti höjdes dock grundnivån).

¹¹ I figur 6 ser vi en oförändrad kompensationsgrad för gruppen när det gäller den allmänna pensionen för 2017-2020. Varför tjänstepensionens kompensationsgrad minskar just för kvinnor med hög inkomst framgår inte av tillgänglig data. En möjlig förklaring skulle vara ett förändrat uttagsmönster i gruppen där fler väljer en längre utbetalningstid än vad gruppen tidigare gjort.

Figur 5 Utveckling av faktisk kompensationsgrad för allmän pension och tjänstepension 2014 samt 2017–2021

Samtliga inkomstgrupper har en kompensationsgrad över 70 procent. Lägst kompensationsgrad har kvinnor med hög inkomst, 72 procent. I grupperna med medelinkomster och hög inkomst har kvinnor genomgående lägre kompensationsgrad än männen för samtliga år. För gruppen med låg inkomst gäller det motsatta förhållandet, männen har lägre kompensationsgrad än kvinnorna på grund av lägre tjänstepension.

2.3.2.2. Allmän pension

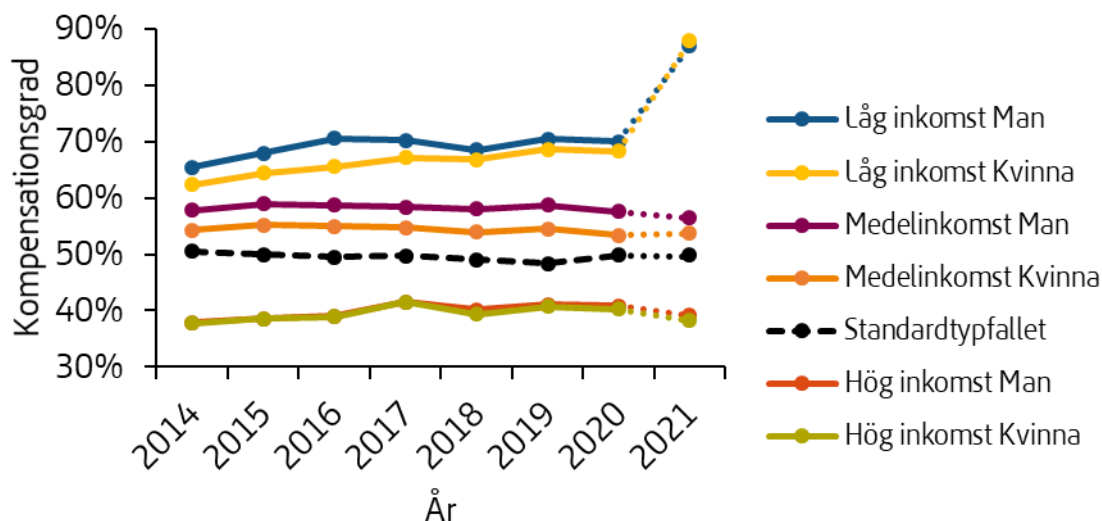
Om vi endast ser till utvecklingen av den faktiska kompensationsgraden för den allmänna pensionen är variationen för grupperna med medelinkomst mindre än för de övriga grupperna under perioden, se figur 6.

För 2021 är kompensationsgraden, beräknat med den nya metoden, omkring 87 procent för den lägre inkomstgruppen. Den mycket kraftiga ökningen från nivån 2020 förklaras som nämnts av att den inkomst som pensionen jämförs med inte längre innehåller pensionsgrundande belopp. Gruppen med medelinkomst har ungefär 55 procent i kompensationsgrad och gruppen med hög inkomst har knappt 40 procent i kompensationsgrad. Kvinnor ligger något högre än män i den lägre inkomstgruppen, och omvänt har männen något högre kompensationsgrad i de båda högre inkomstgrupperna.

Den minskade kompensationsgraden för gruppen med hög inkomst beror på att slutlönen ökade mer än pensionsutbetalningarna för pensionärer 2021 jämfört med pensionärer 2020 – ökningen uppgick till drygt 10 procent. Den kraftiga ökningen av slutlönen kan förklaras av den höga inflationen och prisindexeringen av slutlönen som nämns ovan. Vi ser en liknande effekt, men något mindre, för män med medelinkomst. För kvinnorna med

medelinkomst ökar den allmänna pensionen i lika hög utsträckning som lönen och kompensationsgraden är därför oförändrad.

Figur 6 Utveckling av faktisk kompensationsgrad för allmän pension 2014–2021

Enbart allmän pension ger i regel en låg kompensationsgrad för höginkomsttagare, vilket huvudsakligen förklaras av att denna inkomstgrupp har en stor del av sina löneinkomster ovanför intjänandetaket i pensionssystemet. Att höginkomsttagare har en brantare löneutveckling än övriga grupper kan också bidra till en lägre kompensationsgrad. Ju högre den slutliga löneinkomsten är i förhållande till livsinkomsten, desto lägre blir kompensationsgraden i ett pensionssystem som bygger på livsinkomsten. Denna effekt har dock motverkats av att höginkomsttagarna mer kraftigt än övriga inkomstgrupper minskar sina inkomster före pensionsuttaget.

2.3.3. Skillnader i teoretisk och faktisk kompensationsgrad

För gruppen med låga inkomster är den faktiska kompensationsgraden lägre än den teoretiska kompensationsgraden som typfallsmodellen skattar, för kvinnor 5 procentenheter och för män 11 procentenheter 2021. Den stora skillnaden som vi ser för männen förklaras av en lägre nivå faktisk tjänstepension än den skattade.

För medel- och höginkomsttagare är förhållandet det omvända; den faktiska kompensationsgraden är högre än den teoretiska kompensationsgraden för samtliga år för både män och kvinnor. De faktiska kompensationsgraderna ligger 2021 mellan 7 till 11 procentenheter högre jämfört med de teoretiska kompensationsgraderna. Detta förklaras till stor del av att en högre andel av pensionen är tjänstepension i de faktiska kompensationsgraderna jämfört med de teoretiska. En orsak till skillnaden är tidsbestämda uttag. I den teoretiska kompensationsgraden antas inkomstgrupperna ta ut

tjänstepensionen livslångt. Tidigare studier¹² har visat att andelen pensionärer med tidsbestämda utbetalningar på fem eller tio år ökar. Det ökar den faktiska kompensationsgraden som kan observeras vid 65 och 66 års ålder. Vi saknar dock uppgift om hur vanligt tidsbestämda uttag är bland de studerade pensionärerna i denna rapport.

Som Pensionsmyndigheten har påtalat i tidigare svar på regleringsbrevsuppdragen är det sannolikt att kompensationsgraden och den totala pensionen skulle varit lägre om vi i beräkningarna hade använt uppgifter om pensionen vid 70 eller 75 års ålder istället för det 66:e levnadsåret. Andra förklaringar till skillnaderna är bland annat att beräkningarna i typfallmodellen utgår från den avtalade tjänstepensionen inom ITP-2 och SAF-LO medan individer med framförallt medelinkomst och hög inkomst kan ha haft andra lokala pensionsavtal och utnyttjat löneväxling. Beräkningar i typfallsmodellen tar vidare inte hänsyn till att vissa med förmånsbestämda pensioner har en lönesänkingsförmånsschablon som skyddar pensionens nivå vid inkomstsänkningar i slutet av arbetslivet.

Sett till kompensationsgrad för den allmänna pensionen, där det jämfört med tjänstepensionen inte föreligger osäkerhet om eventuell uttagstid, har den teoretiska kompensationsgraden sedan 2017 legat över den faktiska för samtliga inkomstgrupper. Hur stor avvikelser är mellan de två måtten har dock varierat över tid. Som beskrivs i avsnitt 3.2 ovan finns det begränsningar i beräkningsmetoden för den teoretiska kompensationsgraden, vilket skulle kunna medföra en överskattning av den teoretiska pensionen och därmed förklara skillnaden mellan de två måtten.

3. Avslutande kommentar

Rapporten visar att den faktiska kompensationsgraden, inklusive tjänstepensionen, för medianpersonen inom tre olika inkomstgrupper uppgick till mellan 72 och 110 procent under 2021. De faktiska kompensationsgraderna kan jämföras med de teoretiska kompensationsgraderna som är skattade med hjälp av typfallmodellen för olika livsinkomstprofiler. De skattade kompensationsgraderna för samma år var mellan 65 och 115 procent för inkomstgrupperna och 61 procent för standardtypfallet. Resultatet kan också jämföras med Min Pensions rapporter från 2015, 2018, 2020 och 2021¹³ som visar på en kompensationsgrad på runt, eller strax under, 60 procent för 50-talisterna.

¹² <https://www.di.se/pressreleaser/2014/4/23/darfor-tar-sparare-ut-tjanstepension-pa-korttid/> 2020-04-06

<https://www.privataaffarer.se/amf-varnar-for-pensionstrenden-kan-fa-langtgaende-konsekvenser/> 2019-04-06

Inspektionen för socialförsäkringen 2015:15 Att välja uttagstid av tjänstepension
Hagen, Johannes (2017). Utbetalningstider i tjänstepensionssystemet, SNS Förslag 2017.

¹³ Min Pension (2015), *Hur stor blir pensionen? En rapport om kompensationsgrader hos användare av MinPension.se*; Min Pension (2018), *Kompensationsgradsrapporten 2018. Hur stor blir pensionerna för*

Sett till den allmänna pensionen har den teoretiska kompensationsgraden varit högre än den faktiska under senare år. Detta tyder på att användning av medianinkomster i livsinkomstprofilerna ger en överskattning av gruppens livsinkomster och i sin tur pensioner, vilket därmed ger en överskattning av den (teoretiska) kompensationsgraden.

När det gäller medel- och höginkomsttagare är den faktiska kompensationsgraden för den totala pensionen (allmän pension och tjänstepension) högre än den teoretiska. En förklaring är att många väljer ett tidsbestämt uttag istället för ett livsvarigt uttag av sin tjänstepension.

Under 2020 genomförde Pensionsmyndigheten en enkätundersökning bland 70–75-åringar om hur de upplever sin ekonomiska situation och hälsa idag jämfört med när de började ta ut pension.¹⁴ Omkring en femtedel uppger att de inte vet hur lång tid deras tjänstepension betalas ut, vilket kan bero på att de inte visste att de kunde välja något annat än förvald utbetalningstid i tjänstepensionsavtalet.¹⁵ Studien visade att 41 procent av de svarande hade valt uttagstid på 10 år eller kortare. Omkring 11 procent av dessa ångrar att de inte valt längre utbetalningstid. När det gäller samtliga pensionärer i undersökningen hade 23 procent valt att arbeta längre om de fick chansen att välja om på nytt, vilket också var ett av de vanligaste råden från respondenterna till blivande pensionärer.

När det gäller låginkomsttagare är den faktiska kompensationsgraden för allmän pension och tjänstepension istället lägre än den teoretiska. Skillnaden är störst för männen, vilket förklaras av att männen har en lägre utbetalad tjänstepension än den av typfallsmodellen skattade nivån. Den lägre faktiska tjänstepensionen än den teoretiska skulle kunna förklaras av att i verkligheten har en betydande andel av personerna i denna grupp arbetat en del av sitt arbetsliv utan att omfattas av tjänstepensionsavtal.¹⁶ I beräkningen av den teoretiska tjänstepensionen antas typfallen intjäna tjänstepension varje år med avtalspension SAF-LO.

En annan iakttagelse från denna rapport, som vi har sett i tidigare års återrapportering av uppdraget, är att de inkomstskillnader som finns mellan kvinnor och män under arbetslivet i många fall ökar efter pensionering. Vi ser ökade inkomstskillnader mellan könen både när vi studerar skattad

1960-talisterna?, Min Pension (2020), *Kompensationsgradsrapporten 2020. Hur mycket högre blir pensionerna med de nya riktåldrarna?* Min Pension (2021), *Kompensationsgradsrapporten 2021. Vad betyder de nya riktåldrarna för pensionerna?*

¹⁴ *Blev det som du tänkt dig? En studie bland 70–75-åringar*, Pensionsmyndigheten (2020)

¹⁵ Avser 21 procent som svarade "Vet ej/vill ej svara" på frågan "På hur lång tid har du valt att ta ut huvuddelen av din tjänstepension?". I djupintervjuerna framkommer det att många av 70–75-åringarna inte är särskilt insatta i sina tjänstepensioner. En del av dem verkar inte kunna skilja på tjänstepension, allmän pension och privat pensionssparande och än mindre de olika tjänstepensionerna de har från olika arbetsgivare. Många av dem berättar också att de inte visste om att tjänstepensionen skulle sluta betalas ut efter en sådan kort tid som den gjorde. De är överraskade av att de plötsligt fått en lägre pension i och med att vissa tjänstepensionsutbetalningar har upphört.

¹⁶ Män med låg inkomst har i relativt låg utsträckning avsättningar till tjänstepension jämfört med andra grupper, se *Vem får avsättningar till tjänstepension? En analys av tjänstepensionernas täckningsgrad baserad på deklarationsuppgifter*, ISF rapport 2018:15.

(teoretisk) pension och kompensationsgrad och när vi studerar faktisk utbetald pension och faktisk kompensationsgrad. Faktiskt utbetald tjänstepension ger dock en något annorlunda bild för gruppen med låg inkomst där kvinnor och män har ungefär lika höga inkomster i slutet av arbetslivet men kvinnorna har högre tjänstepension. Eftersom vi saknar uppgift om tjänstepensionen utbetalas tidsbestämt eller livslångt är det dock svårt att dra några välgrundade slutsatser utifrån denna iakttagelse. Förutom skillnad i utbetalningstid är en möjlig förklaring att kvinnorna i denna grupp i högre grad arbetar i offentlig sektor och därmed i större omfattning omfattas av kollektivavtal.

Att inkomstgapet mellan män och kvinnor ökar vid pensionering har analyserats i departementsskrivelsen Jämställda pensioner (Ds 2016:19). I skrivelsen konstateras att existerande löneskillnader mellan kvinnor och män, i kombination med att tjänstepensionerna ger en högre total avsättning till pension för personer med inkomster över inkomsttaket, bidrar till att öka inkomstgapet mellan könen.¹⁷

¹⁷ Ds 2016:19. Jämställda pensioner? s.11.

Bilaga 1. Urval, gruppindelningar och metod

Livsinkomstprofiler

Livsinkomstprofilerna baseras på inkomstuppgifter för de individer som fyller 65 år 2021 (födda 1956) och som från och med det året påbörjar sitt uttag av allmän pension för första gången. Det är enbart de individer som tar ut hel pension som ingår i urvalet för att underlätta mer rättvisande jämförelser av kompensationsgrader mellan olika inkomstgrupper och mellan olika år. Individer som tar ut partiell allmän pension ingår alltså inte i våra beräkningar.

Individerna har delats in utifrån följande tre inkomstgrupper (uppdelat på totalt, kvinnor och män):

- Låg inkomst: Individer som får garantipension vid 66 års ålder.
- Medelinkomst: Individer som vid 60 års ålder har en inkomst under det pensionsgrundande taket för den allmänna pensionen och som fram till och med 2022 inte får garantipension. Denna grupp utgörs framförallt av individer som har haft medelhöga arbetsinkomster under större delen av arbetslivet. I gruppen ingår även en mindre andel individer som har haft relativt låg arbetsinkomst under hela eller stora delar av arbetslivet men som ändå inte har rätt till garantipension. Likaså ingår individer som har haft hög arbetsinkomst under tidigare arbetsår men som har haft lägre arbetsinkomster vid 60 års ålder.
- Hög inkomst: Individer som vid 60 års ålder har en pensionsgrundande inkomst motsvarande 7,5 inkomstbasbelopp och som fram till och med 2022 inte får garantipension.

För antal individer i respektive grupp, se bilaga 3.

Som årsinkomst för respektive grupp används medianinkomsten inom gruppen det aktuella året. Inkomstuppgiften består av den pensionsgrundande inkomsten dividerat med 0,93¹⁸ samt eventuella pensionsgrundande belopp¹⁹. Vi tar även fram nivån på hur stor den pensionsgrundande inkomsten skulle ha varit utan intjänandetaket vid 7,5 inkomstbasbelopp, förenklat uttryckt ”otakad pensionsgrundande inkomst”. Om den otakade pensionsgrundande inkomsten är högre än den pensionsgrundande inkomsten eller det pensionsgrundande beloppet under ett år används istället den otakade pensionsgrundande inkomsten som

¹⁸ Den pensionsgrundande inkomsten är 93 procent av den faktiska inkomsten upp till intjänandetaket. Det beror på att den allmänna pensionsavgiften är 7 procent.

¹⁹ Här avses framförallt PGB för sjuk- eller aktivitetsersättning.

inkomstuppgift för det året, viktad så att även den speglar den faktiska inkomsten. Genom den otakade pensionsgrundande inkomsten fångas inkomster ovanför intjänandetaket till allmän pension upp (pensionsgrundande inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp). Uppgifter om otakad pensionsgrundande inkomst finns dock endast för 2003 och senare.

Precis som tidigare år är gruppen med medelinkomst inte lika homogen som de övriga två grupperna. Även om det finns en större spridning inom gruppen är spridningens påverkan endast marginell på gruppens livsinkomstprofil och kompensationsgrad eftersom de beräknas med utgångspunkt från medianen.

Grupperna jämförs med Pensionsmyndighetens standardtypfall. Typfallet antas ha börjat arbeta vid 23 års ålder. För att resultaten ska vara jämförbara över tid är lönen satt till 25 000 kronor/månad i 2013 års löneläge, vilket är den lönenivå vi använde vid den första beräkningen av livsinkomstprofiler och kompensationsgrader.²⁰ Detta motsvarar ungefär 32 800 kronor/månad i 2023 års löneläge. Historiskt antas lönen ha följt inkomstindex.

Livsinkomster har tidigare tagits fram för de som gick i pension under åren 2014 till 2020 för att kunna beräkna gruppernas skattade kompensationsgrader i typfallsmodellen.

Kompensationsgrader

Kompensationsgraden syftar till att spegla pensionen i förhållande till den inkomst som individen, eller i denna rapport inkomstgruppen, hade före pensionering.

Läsaren bör dock vara medveten om att kompensationsgrader är ett trubbigt mått om man med kompensationsgraden vill veta om pensionssystemet levererar tillräckliga pensioner att leva på. Exempelvis ger en sänkt inkomst de senare åren före pensionering en betydligt högre kompensationsgrad än vad en rak lönekurva ger. På samma sätt gör en kraftig löneökning de sista åren före pensionering att kompensationsgraden påverkas negativt, trots att pensionen i kronor ökat något genom inkomstökningen. Man kan därför överväga vilken inkomstnivå före pensioneringen som är den mest relevanta att jämföra pensionen med och vilken tidigare inkomst som bäst speglar individers utgiftsstandard, behov och förväntning på pensionen i förhållande till tidigare inkomster.

Det kompensationsgraden visar är förändringen i den inkomst individen har att leva på när han eller hon börjar ta ut sin pension. Förändringen innebär i de flesta fall en minskad inkomst men kan också innebära en höjd inkomst. En inkomstsänkning kan dock redan ha börjat flera år före pensionering och kan då i sin tur ha berott på sjukdom, arbetslöshet och frivilligt eller ofrivilligt deltidsarbete.

Den *faktiska* kompensationsgraden beräknas i rapporten enligt följande:

²⁰ Typfallet är samma som OECD vanligen använder för sina beräkningar av pensionsutfall.

$$\frac{\text{utbetald allmän pension vid 66 års ålder} + \text{utbetald tjänstepension vid 65 års ålder}}{\text{genomsnittsinkomsten för 60 – 64 års ålder}}$$

Den *skattade* (teoretiska) kompensationsgraden beräknas i rapporten med Pensionsmyndighetens typfallsmodell enligt följande:

$$\frac{\text{skattad allmän pension vid 65 års ålder*} + \text{skattad tjänstepension vid 66 års ålder}}{\text{genomsnittsinkomsten för 60 – 64 års ålder}}$$

*inklusive sista pensionsrätten som intjänats under pensioneringsåret

Samtliga inkomster räknas upp med konsumentprisindex till samma inkomstår, vilket i den här rapporten är 2022 (när pensionären är 66 år).

Den faktiska pensionen avser faktiskt utbetald allmän pension och tjänstepension. Den skattade allmänna pensionen och den skattade tjänstepensionen fås från Pensionsmyndighetens typfallsmodell utifrån respektive inkomstgrupps medianinkomst per år.

Inkomsterna vid 60 till 64 års ålder beräknas på samma sätt som för livsinkomsterna, enligt metodbeskrivningen i föregående delkapitel, både för den faktiska och skattade kompensationsgraden, med undantaget för att pensionsgrundande belopp exkluderas.

Som tjänstepensionsavtal i skattningen har SAF-LO använts för grupperna med låg eller medelinkomst medan ITP-2 har använts för grupperna med hög inkomst.

Den faktiska kompensationsgraden för tjänstepensionen har beräknats baserat på tjänstepensionsdata från det 66:e levnadsåret för 2014 och för 2015–2021 baserat på tjänstepensionsdata från det 65:e levnadsåret.

Bilaga 2. Data för uppdragets beräkningar

I likhet med tidigare år ingår i årets uppdrag att ta fram livsinkomstprofiler för den senaste gruppen av 65-åringar och att redovisa utvecklingen av kompensationsgrader för senast tillgängliga år. Beräknade och faktiska kompensationsgrader och livsinkomstprofiler har tagits fram för de som gick i pension mellan 2014 till 2021 vid 65 års ålder.

Faktiska kompensationsgrader för den totala pensionen, inklusive tjänstepensionen, har beräknats för de år Pensionsmyndigheten har tillgång till data över tjänstepensioner. I bifogat Exceldokument *Livsinkomstprofiler* återfinns beräknade livsinkomstprofiler för de individer som fyllde 65 år under perioden 2014–2021 samt en sammanställning över faktiska och teoretiska kompensationsgrader.

Samtliga livsinkomstprofiler och kompensationsgrader som tas fram inom ramen för uppdraget baseras på individinformation om årligt intjänande till pensionssystemet under perioden 1960–2021 och hämtas från Pensionsmyndighetens datalager (Pedal). Även utbetald allmän pension och utbetald tjänstepension hämtas från samma databas. Individerna i livsinkomstprofilerna är vidare avgränsade till de som är folkbokförda i Sverige både vid 64 och 66 års ålder.²¹ I beräkningarna av livsinkomstprofiler används följande information:

- Pensionsgrundande inkomst
- Inkomster ovanför intjänandetaket till den allmänna pensionen, så kallad otakad pensionsgrundande inkomst, finns endast från 2003 och senare.

Eventuellt saknade uppgifter om inkomster har tilldelats värdet noll, vilket innebär att de individer som vi saknar uppgift om för ett år antas inte ha haft någon inkomst det året.

De som har flyttat till Sverige, såväl utlandsfödda som svenskfödda, kan dock tidigare ha haft en inkomst som inte beskattats i Sverige och som inte kan fångas upp i de livsinkomster denna rapport ska presentera. På samma sätt kan de också ha en utländsk pension som inte fångas upp.

För att hantera problemet och skapa en så rätt bild av livsinkomsterna som möjligt har alla som inte hade någon pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp för barnår under året de fyllde 30 exkluderats. De bildar istället egna inkomstgrupper. Detta är en förenklad lösning men ger medianinkomster som mer överensstämmer med inkomsterna för den grupp vars pensioner rapporten vill följa. Kompensationsgraderna och

²¹ För 66 års ålder har endast uppgift från åren 2013 till 2015 funnits tillgängligt vilket dock endast påverkat urvalet i liten grad.

livsinkomsterna för dessa grupper återfinns i bilagan med Excelfiler men presenteras inte i rapporten.

Bakgrundsvariabler för individer utgörs av:

- Kön
- Födelsedatum
- Otakad pensionsgrundande inkomst vid 60–64 års ålder

Vid beräkning av faktisk utbetald pension används följande information:

- Allmän pension i januari månad under året individen fyller 66 år (garantipension, tilläggs pension, inkomstpension, premiepension)
- Tjänstepension per månad under året individen fyller 65 år med antagande att tjänstepensionen började utbetalas från och med månaden individen fyllde 65 år.

Tjänstepensionen vid 65 års ålder är det senaste året för vilket vi har aktuella helårsuppgifter. Vid jämförelser och beräkning av kompensationsgrader räknas samtliga inkomster upp med konsumentprisindex till samma inkomstår.

Bilaga 3. Antal individer i respektive gruppindelning

Tabell 1. Antal personer som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer folkbokförda								
	i Sverige	Varav hade intjänande vid 30 års ålder			Varav hade inget intjänande vid 30 års ålder				
	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel	Hög
2014	56 256	52 404	13 322	34 708	4 374	3 852	2 432	1 185	235
2015	52 333	48 147	10 429	33 536	4 182	4 186	2 632	1 304	250
2016	47 330	43 151	8 880	30 432	3 839	4 185	2 679	1 258	248
2017	48 021	40 920	9 870	25 610	5 440	7 101	5 467	1 368	266
2018	45 497	38 559	9 422	23 998	5 139	6 938	5 482	1 229	227
2019	42 854	35 721	9 945	20 618	5 158	7 133	5 915	1 001	217
2020	42 606	35 425	9 300	20 922	5 203	7 181	5 920	1 017	244
2021	41 568	34 309	8 425	20 714	5 170	7 259	5 981	1 010	268

Källa: Pensionsmyndighetens datalager Pedal

Tabell 2. Antal kvinnor som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer folkbokförda								
	i Sverige	Varav hade intjänande vid 30 års ålder			Varav hade inget intjänande vid 30 års ålder				
	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel	Hög
2014	29 145	27 361	10 344	15 986	1 031	1 784	1 291	449	44
2015	27 144	25 121	7 712	16 434	975	2 023	1 367	601	55
2016	24 603	22 616	6 342	15 304	970	1 987	1 360	565	62
2017	25 564	21 532	6 913	13 049	1 570	4 032	3 202	737	93
2018	24 109	20 264	6 511	12 295	1 458	3 845	3 100	662	83
2019	22 651	18 932	6 797	10 515	1 620	3 719	3 139	504	76
2020	22 540	18 750	6 265	10 796	1 689	3 790	3 162	529	99
2021	21 617	17 965	5 561	10 696	1 708	3 652	3 072	479	101

Källa: Pensionsmyndighetens datalager Pedal

Tabell 3. Antal män som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

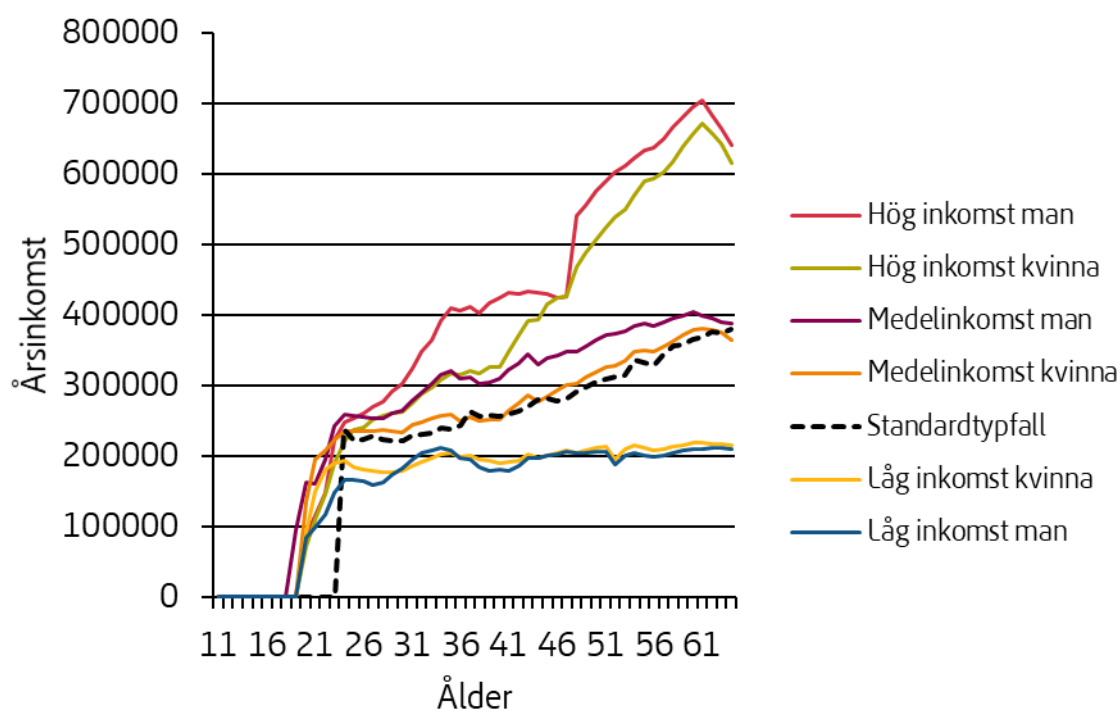
År	Antal personer folkbokförda								
	i Sverige	Varav hade intjänande vid 30 års ålder				Varav hade inget intjänande vid 30 års ålder			
	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel	Hög
2014	27 111	25 043	2 978	18 722	3 343	2 068	1 141	736	191
2015	25 189	23 026	2 717	17 102	3 207	2 163	1 265	703	195
2016	22 733	20 535	2 538	15 128	2 869	2 198	1 319	693	186
2017	22 377	19 388	2 957	12 561	3 870	2 989	2 265	631	93
2018	21 388	18 295	2 911	11 703	3 681	3 093	2 382	567	144
2019	20 203	16 789	3 148	10 103	3 538	3 414	2 776	497	141
2020	20 066	16 675	3 035	10 126	3 514	3 391	2 758	488	145
2021	19 951	16 344	2 864	10 018	3 462	3 607	2 909	531	167

Källa: Pensionsmyndighetens datalager Pedal

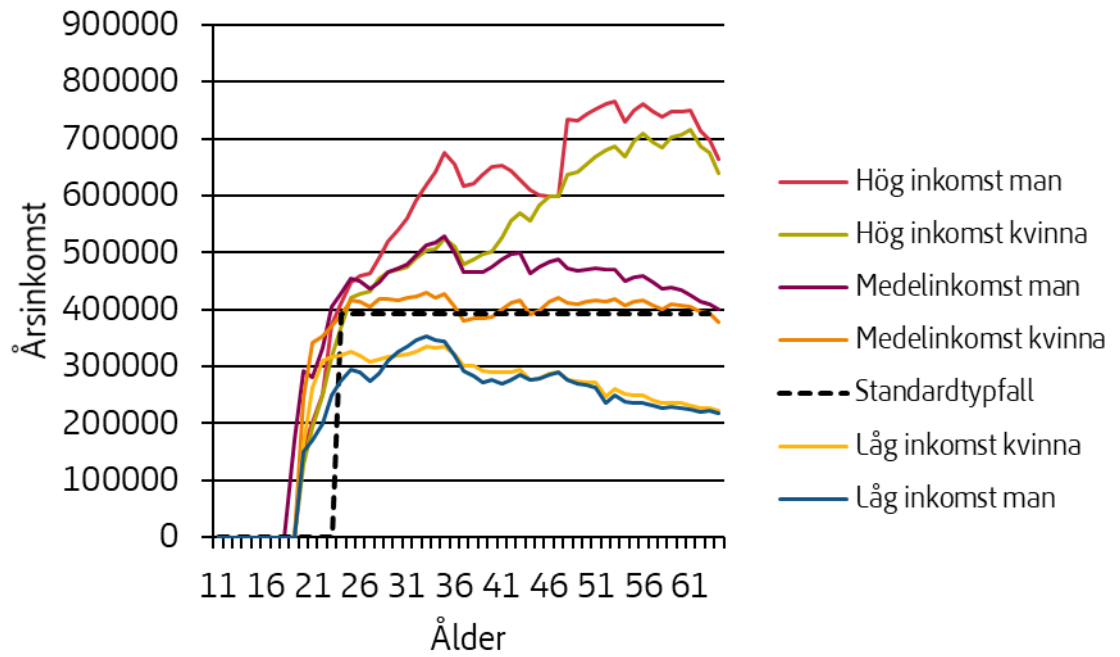
Folkbokföring i Sverige har kontrollerats både för den 31 december vid 64 års ålder samt 31 december vid 66 års ålder för att kunna beräkna rättvisande kompensationsgrader.

Bilaga 4 Livinkomstprofiler samt pensionsgrundande belopp

Figur 7 Faktisk livsinkomstutveckling samt pensionsgrundande belopp för 65-åringar (födda 1956) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2023 års prisnivå) *

Figur 8 Faktisk livsinkomstutveckling samt pensionsgrundande belopp för 65-åringar (födda 1956) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2023 års löner) *

www.pensionsmyndigheten.se

